

ШЫН

Совет Эвилелинин Коммунист партиясынын
Тыва областы болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин,
ажылчы чоннар депутаттарынын областы Советинин органы

ОБЛАСТЫҢ КӨДӨӨ АЖЫЛ-АГЫЙЫН ЧАА КӨДҮРЛҮШКҮНЧЕ

«ССРЭ-нин көдөө ажил-агыйын улам ырай хөгжүдөр хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун төгүлүг доктаалы эң чоокку ийи-үш чылдарнын дургузунда бистиң чуртувустуң чононуң аш-чөм продуктуларынга өзүп турар негелдерин четчири-биле база чик болгаш аш-чөм үлөтүрүүн чиг-эт-биле хандырып, оон-биле ажилчы чононуң материалдыг чаагай амьдыралын улам экижидер дугайында көдөө ажил-агыйнын мурнунга калбак программаны берген.

Пленум болза, социалисттик көдөө ажил-агыйнын бүгү адырларын улам ырай сайырарды, колхозтарнын нитилештирген ажил-агыйнын быжыдып, бүгү талаалыг хөгжүдөр, нияти болгаш бараанын продукцияны көвүдөдир, көдөө ажил-агыйн продукцияларын белектердинин күрүнө планнарын өй-шаанда күөсөдөр, колхозтарнын акша болгаш материалдыг орулгаларын беддер, колхозчуларнын материалдыг чаагай байдалын экижидер сорулганы шиптирээр дээш социалисттик чарышты кылаарыныч көдөө ажил-агыйнын «ажыл-ишчилерин кылгырган.

Бо сорулгаларын бистиң Тыва областын көдөө ажил-агыйынга боттандыраар улуг ужу-дузалыг. Чоокта чаа кызыл хооранга болуп ар-кен областын колхозтар даргаларынын, МТС-тер директорларынын болгаш көдөө ажил-агыйнын мурнакчыларынның чөвүлөл хуралы СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын амьдыралга боттандыраар талазы-биле айтирыгны чугаалашкан. Чөвүлөл хуралдыг киржикчилерин областын көдөө ажил-агыйнын огу адырларынның чаа көдүрлүшкүнүнү чедип алып, ылангыя 1954 ажил-агый чылында күөсөдир сорулгалар дугайында бүгү эр, херээжен колхозчуларга, машина-трактор станцияларынын ажилдакчыларына болгаш көдөө ажил-агыйнын тускай эртемниглеринге кыйгырыглыг чагааны хүлөп алган.

Ол кыйгырыглыг чагааны бистиң солунузувустуң бо номериде парлап үндүргөн. Колхозтар даргаларынын, МТС-тер директорларынын, көдөө ажил-агый мурнакчыларынын бо кыйгырыгы болза, Совет Тыванын көдөө ажил-агыйнын бүгү ажил-ишчилеринин үнү болур. Ынчангыш ында салдынып турар улуг болгаш харысалгалыг сорулгаларны күөсөдирин областын көдөө ажил-агыйнын бүгү ажил-ишчилерин боттарынын дайнычы программаны кылдыр хүлөп ап, бүрүн деткип күөсөдир чугаажок.

1954 чылда бүгү улустун социалисттик чарыжынга кириштишкен, көдөө ажил-агый талазы-биле мындыг кол сорулгаларны күөсөдирин чөвүлөл хурал көдөө ажил-агыйнын ажил-ишчилерин мурнунга тургускан:

1954 чылда мыйыстыг бода малдын нити баш санын 10,9 хуу, оон иштинде төрүүр инектерин санын 19,9 хуудан эвээш эвес, хой, өшкүнү баш санын 22,2 хуу, кыс дагаларын 86,1 хуу көвүдөдир, ортумаа-биле бир инектен 800 килограмм сүтү, хойдан 1,8 килограмм дүктү алып; бүгү көдөө ажил-агый культуларынның дүжүттүүн дика беддер, чакы таралганы 10—12 аяк хүнеринде бедик агротехникти денелече эрттирер; бүгү колхозтарга картофель, ногаа культуларынның олуртууларынның дөрбөлчүлүнээр болгаш дөрбөлчин-уялчак аргазын калбаа-биле шингээдип

Колхозтарда сүт хандырылганын механизациясы

АВДЕЕВКА (Сталино областы). Районун колхозтары областын хо-вулуг кезинде хемнер болгаш боду буткен хөвлектерни дургаар турар. Колхозтарнын фермаларын суг-биле хандыраар дээш Авдеевка МТС-тин механизаторлары чер адааның суун калбаа-биле ажиллап турар. Бүгү он колхозтарда кудуктарны каскан, пасостарын тургускан, фермаларын тудугларынче сугну дамчыткан.

МТС-тин коллективни үш чылдын дургузунда 20 аяк километр суг дамчыдылганын хоолайларын салган болгаш мал ажилынын 91 тудугларынга суг дамчыдылганын механизациялап, оон иштинде мыйыстыг бода малдын бүгү 25 фермалары бар. Ол мыйшк хаван болгаш хой фермаларында, аяк болгаш куш кажаларында суг дамчытылган.

ажылаар; 1954 чылдын тудуг планын Октябрьнын социалисттик Улуг революциянын 37 чыл оюнда күөсөдир болгаш өске-даа улуг сорулгалар салдырган.

Бо кыйгырыгды чүгле чангыс 1954 чылда эвес, харын 1953 чылда күөсөдир чамдык сорулгаларны база аитып турар. Салдырган сорулгалар улуг болгаш харысалгалыг. Коммунисттик партиянын болгаш Совет чактын хүн бүрү көргүзүп турар дузадамчызынын ачызы-биле областын колхозтарында болгаш МТС-теринде тургустунган аажок улуг материал-техниктиг хөрөнгилер болгаш аргалар бо сорулгаларны чедиишкенин боттандыраарына четчир.

Ындыг болза-даа, ам көдөө ажил-агыйнын улам ырайгы хөгжүдөдир ала-чаягаар чсруи баар деп бодаар болза, окта шын эвес болгаш областын чамдык районнарынның, ылангыя Улуг-Лем, Чаа-Хөл, Кызыл районнарынның көдөө ажил-агый талазы-биле бо чыгыс жомудаашкынын катаптаар апаары көш-лөш чок. «Көдөө ажил-агыйнын көдүрлүшкүнүнү тургустунуп турар материалдыг чүдөдөр болгаш аргалар партия организацияларынын ажил-чорудулганын экижидилгези окша чогуур аяктыг чүдөдирин боттары тып ап шыдаас. Бо аргаларын болгаш байдалдарын аякылар төлөдө, партия организациялары болза, колхозчуларнын, МТС-тер болгаш совхозтар ажилчынарынның калбак массаларын баштаар соолгаш оларны көдөө ажил-агыйнын күчүлүг көдүрлүшкүнү дээш демиселче апаар ужурул» деп СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун айтмышкынын партия организациялары хажык чок күөсөдир ужурул.

Партия организацияларынын сорулгазы болза, бо чөвүлөл хуралдын киржикчилерин чачаазын колхозчуларга, көдөө ажил-агыйнын тускай эртемниглеринге болгаш бүгү ажилчы чонга тайылбырлап таныштыраары-биле кады колхозчуларын, МТС, совхоз ажилчынарынның хуралдарына чугаалажып, ону амьдыралга боттандыраар талазы-биле тодаргай хемчеглерни алыры, күрүнө мурнунга хүлээлгелерни күөсөдиринге, үренип болгаш мал чөмү фондларын тургузарына, мал кыштагладышкынын эки организастаарына колхоз бүрүзүнге дузалары база колхозтарын, МТС-терин кадрлар-биле быжыглаары болур.

Салдырган сорулгаларнын үр-түндүгү болурунга социалисттик чарыш улуг ужу-дузалыг. Партия организацияларынын хүлээлгези колхозтарын, МТС-терин, бригадаларын, тус-тус колхозчуларын болгаш механизаторларын аразынга массалыг чарышты калбартыры, эртемниг болгаш мурнакчы дуржулганын чедиишкенин колхоз бөдүрүлгезинин практиказынга шингээдип ажиллаарын удуртуру болур. Социалисттик чарыш массалыг болгаш үр-түндүгү болур. Ол жомуда партияларын мурнакчыларын деннинге чедир көдүрер болгаш ажилга нити көдүрлүшкүнү чедип алырын хандыраар.

Партия, совет болгаш көдөө ажил-агый органнынын, көдөөнү бүгү ажил-ишчилеринин эң чугула сорулгазы—бүгү күштерин болгаш аргаларын мобилизастап тургаш, областын көдөө ажил-агыйнын күштүг көдүрлүшкүнүнү бүгү эргежок чугула чүдөдирин кылары болур.

Ийи муң аяк инектер турар кажаларда автосугтарыкчыларын тургускан.

Авдеевканын механизаторлары колхозтарга сүт хандырылганын талазы-биле ажилдарын дооскаш, ам коказы районнарынның көдөө ажил-агый артельдеринге дузаламчы көргүзүп турар. Мал ажилын механизастаарынын талазы-биле үш бригаданы тургускан. Ол бригадаларын бирээзи Добропольский районун 15 фермаларын суг-биле хандыраар, кудуктан суг үндүр сорду-рап салгын күжү-биле ажилдаар ийи шимчедикчилерин тургускан, автосугтарыкчылар-биле үш фермаларын кажаларын дерээш. Өске бригада Селидовский районун колхозтарында ажилдап турар.

(СЭТА).

Бүгү эр, херээжен колхозчуларга, машина-трактор станцияларынын ажилдакчыларына болгаш көдөө ажил-агыйнын тускай эртемниглеринге

Областын колхозтар даргаларынның, МТС-тер директорларынның болгаш көдөө ажил-агыйнын мурнакчыларынның чөвүлөл хуралынның киржикчилеринин чачаазы

Бистер, областын колхозтар даргаларынның, МТС-тер директорларынның болгаш көдөө ажил-агыйнын мурнакчыларынның чөвүлөл хуралынның киржикчилерин СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун «ССРЭ-нин көдөө ажил-агыйнын улам ырай хөгжүдөр хемчеглер дугайында» төгүлүг доктаалын чугаалаш-каш, Силерге эр, херээжен колхозчуларга, машина-трактор станцияларынын ажилдакчыларына болгаш көдөө ажил-агыйнын тускай эртемниглеринге кыйгырыгны салып тур бис.

Эштер! Бистиң партиявыс болгаш Совет чачаазыс Совет Тыванын ажилчы чононарынның дугайында хүн бүрү сагыш салып, көдөө ажил-агыйнын дүрген болгаш бүгү талаалыг хөгжүдөдиринге техника база эргежок чугула бүгү чүдөдир-биле областы хандыраар. Колхоз бөдүрүлгезинин продуктулуун күштүү-биле беддер, чуртка чоокку 2—3 чылда чонга аш-чөмнү болгаш чик база аш-чөм үлөтүрүүн-ге чиг эттиң элбешклин тургузар талазы-биле бүгү улустун сорулгазын күөсөдиринге бодунуң салышкынын кириер бүгү аргалар бисте бар.

Ындыг болза-даа, бисте ам-даа хөй четпестер болгаш ажыглатыммаан аргалар, курлавырлар бар деп чүвени билит турар бис. Көдөө ажил-агый культу-рларынның дүжүттүүн беддер, нитиниң мал ажилын хөгжүдөр болгаш оон продуктулуун беддер деп көдөө ажил-агыйнын кол сорулгазы обла-стын колхозтарында багай шиптирлетинип турар.

СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын ийи-биле чүдүлдү деп хүлөп алган, бүгү эр, херээжен колхозчуларын, МТС-терин ажилдакчыларын болгаш көдөө ажил-агыйнын тускай эртемниг-лерин моон адаанда хемчеглерни күөсөдиринче бү-гү күштерин мобилизастаарын кыйгырып тур бис: 1. СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын өзүгээр көдөө ажил-агый культуларынның дүжүттүүн беддер, нитиниң мал ажилын хөгжү-дөр болгаш оон продуктулуун беддер талазы-биле тодаргай хемчеглерниң планын ажилдап кылгаш, колхозчуларын нити хуралдарына чугаалажып болгаш анаа үндөшкөш, колхозтарнын нитилеш-тирген ажил-агыйнын улам ырайгы көдүрлүш-күнүн чедип алып.

2. 1954 чылда колхозтарга инектерин баш санын ортумаа-биле 19,9 хуу, улуг мыйыстыг бода малдын нити баш санын 10,9, хой болгаш өшкүнү баш са-нын 22,2 хуу, оон иштинде хойларын баш санын 25,6 хуу, кыс дагаларын 86,1 хуу көвүдөдир.

Колхоз бүрүзүнге инектерин баш санын көвүдө-диринин планын күөсөдиринге чогуур санын кыл-дыр бир хардан өрү кыс казыраларын өстүрерин хандыраар.

3. Колхозтарга чүс инек бүрүзүнден-не 95-тен эвээш эвес бызааларын, төрүүр чүс хойдан-на 100-тен эвээш эвес хураганарын, чүс бедерден-не 85-тен эвээш эвес кулунарын болгаш кыс хаван бү-рүзүнден 12-ден эвээш эвес хаван оолдарын алып.

4. Мал ажилынның продуктулуун беддер болгаш 1954 чылда бир азырал инектен ортумаа-биле 800 килограммдан эвээш эвес сүтү саап алып, бир хой-дан 1,8 килограммдан эвээш эвес дүктү кыргып алып.

5. Муң баш мыйыстыг бода малды, 20 муң хой, өшкүнү, 1 муң хаванын оларларды болгаш азырап семитирин хандыраар.

Саанчы А. Н. Пестованың (Бин-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозу) инек саалдазынын болгаш бодунга быжыглаан инек бүрүзүнден 2 муң килограмм сүтү саап алып талазы-биле мурнакчы дуржулганын областын колхозтарында сүт ферма-ларына калбаа-биле шингээдип ажиллаар.

5. 1954 чылда урелиг каракул хойларын баш санын 72 муң чедирер. Колхозтарга урелиг анык-бугажыгаштарын болгаш кошкаржыгаштарын чо-гуур санын-биле тургузарын чедип алып.

6. Колхоз бүрүзүнге мал кыштагладышкынын организастыг чорударын, малды бүрүн камгалап алырын, мал кыштагладып турар черлерге мал чөмнөринин сөөртүлгезин эң чоокку үеде доозарын, оларны чарыгдарынның шыгын чуруму тургузарын, оларларнын харын эжерин болгаш оларны эң шын ажиллаарын база мал сүтгар чөмнөрин болгаш мал кыштагладышкынын чидирин чок чоруда-рын хандыраар хемчеглерин шыч ажиллаар.

7. 1954 чылда 6,5 муң га шөгөл мал чөмү культу-рларын тарыры, 5 муң га сиег кезер шөгөлдерге кургадылганы, «адаң үнүштерин тура тырттарын, аштап арылаарын чорудар, 15 муң га сиег кезер шөгөлдү кырын сайырардып кылыр, 18 муң га сиег кезер шөгөлдү суггарар. Малдын бөдүн чөмнөрин 250 муң тоннаны болгаш сүттү инек бүрүзүнге 5 тоннадан эвээш эвес силосту белектээр.

8. 1954 чылда 5 муң баш мал кирер инек болгаш бызаа кажаларын, 60 муң баш кирер хой кажаа-ларын, 2 муң баш кирер хаван кажаларын, 10 муң куш кирер куш кажаларын, 2 муң баш кирер чыгы кажаларын тудар. Колхоз бүрүзүнге четчир санын ыяшты белектээр болгаш Октябрьнин соци-алисттик Улуг революциянын 37 чыл оюнда күө-сөдирин хандыраар.

9. Хойжуларын, инек кадарчыларын болгаш чылгычыларын чыгы хөп, идик-биле хандыраар. 1954 чылда мал оларларды черлерге болгаш мал кыштагладышкынын черлеринге мал ажилын ажилдакчыларына чуртталга бажынарын тудар. Мал ажилында турар колхозчуларын бир дугаар

Бүгү эр, херээжен колхозчуларга, машина-трактор станцияларынын ажилдакчыларына болгаш көдөө ажил-агыйнын тускай эртемниглеринге областын колхозтар даргаларынның, МТС-тер директорларынның болгаш көдөө ажил-агый мурнакчы-ларынның чөвүлөл хуралынның кир-жикчилеринин чачаазы (1 арын).
О. Сири-оол. — Пропагандистер-

нин семинарын бедик денелече (2 арын).
Д. Быховский.—Район солунунун ажилчы болгаш көдөө корреспон-денттеринин чөвүлөл хуралы (2 арын).
М. Каваа-Сарыг.—Көдөөге куль-тура-чырыдышкын ажилын күш-тедирер (3 арын).
РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР (3 арын).

Көдөө ажил-агый үндүрүүнүч ду-гайында айтирыг, харылар (3 арын).
КНО-лун Кол Ассамблеянын декабрь 8-те пленарлыг хуралына президент Эйзенхауэрниң чугаазы (4 арын).
А. Кызыл-оол.—Араатаның импе-риализмин сойгалап турар киво-чу-рук (4 арын).

Бүгү эр, херээжен колхозчуларга, машина-трактор станцияларынын ажилдакчыларына болгаш көдөө ажил-агыйнын тускай эртемниглеринге

Областын колхозтар даргаларынның, МТС-тер директорларынның болгаш көдөө ажил-агыйнын мурнакчыларынның чөвүлөл хуралынның киржикчилеринин чачаазы

эргежок чугула аш-чөм болгаш үлөтүр бараанна-ры-биле хандыраарын, база ол ышкаш солуннарын, сеткүүлдерин, политиктиг болгаш уран-чүлү лите-ратураларын доктаамал чедирип турарын органи-застаар.

10. 1954 чылда картофельдин, ногааларнын, тех-никтиг болгаш мал чөмнөри культуларын тары-га шөдөдирин дыка улгатыраар, бүгү көдөө ажил-агый культуларынның дүжүттүүн күштүү-биле бед-дирин чедип алып.

Кышкы үеде колхоз бүрүзүнге шөдөдир өдөк сөөртүлгезин организастаар болгаш ону хамыктып мурнууда картофельди, ногаа культуларын база таргаа культуларынның үренип участоктарын удоб-реинелээринге бүрүн ажиллаар.

11. Бүгү көдөө ажил-агый машиналарынның, чак-кы тарылганы чорударына эргежок чугула дериг-хемчеглерин септелгезин болгаш белектелип кол-хоз бүрүзүнге апрель 1-ден орай эвееш доозар.

12. Сугаттыг черлерин суггарылгазына сугну көвүдөдир дээш чазын хемнер оштарындан эрип баткан сугларын ажиллаар талазы-биле ажилдар-нын кышкы үеде организастаар, а ол ышкаш бүгү суггарылга системаларын чаккы септелгезинче эргежок чугула белектелип ажилдарын чорудар.

13. Таргаа культуларынның кызаа одуртула бол-гаш хана-карактан, чингетарааның калбак одуру-лай чажар тарылганын калбаа-биле ажиллаашаан, чазын эрте чажып тарып культуларын тарыл-ганын 1954 чылда 10—12 аяк хүнеринде чорудар. 1955 чылда сорттулуг тарылга калбаа-биле шип-чин кирер төлөдө, сорттулуг үреништерин чажып тарырын эки белектелинген черлерге эң дээрэ аг-ротехниктиг хуусааларда чорудар.

14. Картофельдин, ногаа культуларынның тарыла-нын хемнер ийгилдарына болгаш сугаттыг черле-ге чорутушаан, оларнын олуртууларын дөрбөл-чин болгаш дөрбөлчин-уялчак аргазын бүгү кол-хозтарга калбаа-биле непередиң кириер.

14. Чоокку 2—3 чылда тарылга ээлчештирилгезин сиег тарылганын шөдөдирин шингээдип алырын барымдалаш, 1954 чылда колхоз бүрүзүнге хөй чылда үнер сиегтерин тарылгазын организастаар. 1955 чылда суггарылганын чаа системазына шип-чилгенин бүрүн доозар дээш сугаттыг черлерин мак-сималдыг ажиллаарын чедип алып.

15. 1955 чылда колхозчу бүрүзү, МТС-тин ажил-чын бүрүзү картофель болгаш ногаа культурала-рына бажын чанынын участоктарын бүрүн ажил-лаарын хандыраар.

16. Кызыл районун Чкалов аттыг колхозунун үлөгери-биле 1954 чылдын чазында колхоз бүрү-зүнге 3 гектардан эвээш эвес шөгөл кат-чимистиг садты тургузар, база ол ышкаш парниктиг-чыгы-лаашкын ажил-агыйын организастаар.

17. Колхоз бүрүзүнге 3 чыл хуусаалыг агро-зоо-техниктиг курстарын организастаар болгаш 1954 чылда ол курстарга 2 муңдан эвээш эвес колхозчу-ларын белектээрин хандыраар.

18. Колхоз бүрүзүнге көдөө ажил-агый ажилда-рын чорударынын үезинде уруулар эсилдерин бол-гаш садтарын организастаар, оон-биле колхоз бөдү-рүлгезинге не-херээженнерин идекпейлиг киржил-гезинге чогуур байдалдарын тургузар.

19. 1954 чылда трактор бүрүзүнге 400 гадан эвээш эвес чымчак чер аидарылганын ажилдап кы-лырын хандыраар. Бүгү көдөө ажил-агый ажилда-рын МТС-терин болгаш колхозтарын аразында керээлиг хүлээлгелерде доктаатынган хуусаада бед-дик шипарлыг чорударын чедип алып.

20. МТС бүрүзүнге тракторларын болгаш көдөө ажил-агый машиналарынның септелгезин талазы-биле ажилды үлөгелин организастаар, күскү-кышкы септелгезин чыл планын 1954 чылдын апрель 1-ден орай эвееш күөсөдир.

21. МТС-терде болгаш колхозтарда ажилдап ту-рар көдөө ажил-агыйнын бүгү тускай эртемниг-лерин чурттаар бажын, одалга, ынай-бээр чорудурун транспорт-биле хандыраар болгаш оларнын бөдү-рүкчүлүг ажиллаарына өске-даа чугула байдал-дарын оларга тургузуп бээр.

22. Чөвүлөл хуралдыг киржикчилерин көдөө ажил-агый артелинин Уставын шыгын сагыры колхозтарын организас, ажил-агый талазы-биле улам ырай быжыдылганын эң чугула чүлү болур деп санааш, Уставтын янзы-бүрү үрээшкенин-биле шиптирлиг демисежирин, колхозтарнын нити-лештирин байлаан быжыглап, көвүдөдиринге кол-хозчуларын күш-ажыкчы сагыла-чуруму бүгү хемчег-биле беддирин, чогадыкчы идекпейин хөг-жүдөдирин кылгырып тур.

23. Бистин алганывыс социалисттик хүлээлгелерин чедиишкенин күөсөдир төлөдө, колхозтар, МТС-тер, бригадалар, тус-тус колхозчулар болгаш меха-низаторлар аразына чарышты массалы-биле кал-бартыры, колхоз бөдүрүлгезинин практиказына эр-темин болгаш мурнакчы дуржулганын чедиишкени-нин шингээдип, областын көдөө ажил-агыйнын күштүг көдүрлүшкүнүнү бүгү чогуур чүдөдирин кылары эргежок чугула.

Коммунизмин тургузар дээш демиселче совет улустун улуг башкарыкчы болгаш удурткучу кү-жү—Совет Эвилелинин Коммунисттик партиясы делгезени!
Коммунисттик нитилелдин тургузукчузу—улуг со-вет улус делгезени!

Бо хүн Переяслав-Хмельницкийде

ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦКИЙ. (Киев областа). Днепр хемден ырак эвееш турумалдыг Трубж хемини шынаазында Переяслав-Хмельницкий хоорай шөйлү берген чыдар. Маана 1654 чылдын январда Переяслав раданын улуг акт өзүгээр Украинаның Россия-биле катап катышканын быжыглаан.

Переяслав-Хмельницкий ам Укра-инада улуг көдөө ажил-агыйн раионун төвү болуп турар. Хоорай-нын боджеди—4 миллион руоль. Уш ортумак школада болгаш башкы училищенинде ажилчы чононарын 2,5 муң аяк уруулары өренип тур-рар. Лооранда 120 башкылар, 25 эмчилер ажилдап турар. Кончуг эки библиотека, төгү музей бар.

Ам хоорайны эде чаартырынын талазы-биле улуг ажилдар калба-рып турар. Төп шөлдү Советтер ба-жычынын чараш тудуу, гостиница, универсаль магазин каастап турар. Мында 30 чаа тудуглар бар. Кно театр туунуп турар. Культура ба-жыны, амьдырал хандырылганын павильону, магазинер, дыка хөй чуртталга бажынарын туттунуп турар.

Районун улуттун сайырар тур-рар. Лоонкта 20 тонна аяк хлебо-булка кылыгыларын бөдүрүп үндүрер клас заводуну тудуу эгелээш. Рай-онун аш-чөм комоинадын продукция бөдүрүлгезин улгандып турар.

Бо чылын көдөө ажил-агый ар-тельдеринин шөдөдиринге 111 ком-баниян, чүс-чүс тракторлар, дыка хөй өске-даа машиналар ажилдаан-нар. Дээш болгаш ортумак эртем-ниг 70 агрономнар болгаш зоотех-никтер колхозтарда ажилдап турар.

Переяслав-Хмельницкийн таргаа-жыларына Москва областын Можайский районун колхозчулары чораннар. Олар көдөө ажил-агый чылынын түндөдир үндүргенер соолгаш ажил-агыйнын өгү өдирларын улам ырайгы көдү-рүшкүнүнү талазы-биле хемчег-лерин аныган. Келир чылын Переяслав-Хмельницкийн колхозчу-лары гектар бүрүзүнден 120 пуддан эвээш эвес тараны ажаап алыры, чек бүрүзүнден 2100 килограмм сүтү саап алырын, бүгү көдөө ажил-агый артелин электрижерин хүлээштер. Тараажылар Можайский районун колхозчулары-биле чарыш-тың керээзин чарганнар.

Ажилчы чоннар депутаттарын хоорай Советиниң шиптирин өзү-гээр хоорайнын кудумчуларын бирээзин Можайская кудуму деп эде адаан. (СЭТА).

Украин литература ССРЭ-нин улустарынның дылдарында

Орус болгаш украин—ийи славян улустарын бузулбас мөңгө найра-лы—культурул харылааларда көс-кү илеретинген. Бүгү-эвилелдин ном палатазынын медээзин өзүгээр алырга, бисте чүглө сөөлү 5 чыл-дарын дургузунда ССРЭ-нин улус-тарын хөй-хөй дылдарында нити тиражы 50 миллион экземляр ашып урар украин авторларын 1600 аяк номнарын, оон иштинде орус дыл кырында тиражы 20 миллион экземляр 400 хире номнарын пар-лап үндүргөн.

И. Франконуң чогаалдарын совет үеде 490 катап парлаан. Совет эр-чарыгарын үезинде Т. Шевченко-нун номнарын 38 дылдар кырынга 335 катап үндүргөн.

Украин авторларын номнарын чүглө эвилелешкен республикалар-нын улустарын дылдарында пар-лап үндүргөн эвес, харын авхаз, башкир, бурят-моол, марий, мордов, осетин, татар, удмурт, чуваш бол-гаш өске-даа дылдарда база үндү-рүп турар.

Көдээге культура-чырыдышыкын ажылын күштелдирер

Культура-чырыдышыкын албан черлеринин ажылдакчыларынын чугула хүлээлгелеринин бирээзи болза, партиянын болгаш чазактын хүн-бүрү салып турар сорулгаларын калбак массаларнын медресинге чедир тайылбырлаары, ылангыя көдээ ажыл-агыйнын чедиринин, оон мурнакчыларынын арга-дуржулгаларын чон ортузунга үзүк чок непередири болур.

Ажылчы чоннар депутаттарынын Бии-Хем район Советинин культура килдизи СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун төөгүлү доктаалы-биле холбаштыр, көдээге культура-чырыдышыкын ажылын улам күштелдиреринин талазы-биле эвээш эвес ажылдарын чоруткан. Районда чамдык көдээ клубтарын, номчулга бажынарнын, библиотекарларнын, кино четкилеринин ажылы сөөлгү үедэ экижээт.

Чижээлээрге, районун «Өк» совхозта клубтуң бугу ажылы совхозтун мурунда салдырган ажыл-агыйнын чугула сорулгаларына дүшүр, оон ажылчыларынын практиктик ажылдары-биле холбаалыг чоруп келген. Оон эргелекчизи эш Лопатина колхозчу чонун, ылангыя механизаторларнын болгаш фермаларда малчыларнын ортузунга культура-массалыг ажылдарын чедирининин организастаан.

Кышкы үедэ ажылдарынга клуб база-ла эки белеткетинге, а ол ышкы музыка херекселдеринге чаз чүдүр немерешкен. Ам ында бот-тыныгыр уран-чүдүлүн бөлүмнери ажилдап турар болгаш анаа кинолар доктаамал үнүп, лекция, беседалар өй-шаанда эртип турар. Ол ышкы «Тилделге» колхозта көдээ клубтуң (эргелекчизи эш Утева) ажылы база-ла эки байдалда.

Ынчалзажок, районун культура-чырыдышыкын килдизи көдээге культура-чырыдышыкын ажылын амгы бедик негелдеринин деңгелинде дүшүрүр ууртпайн турарын демдеглээр чугула.

Районун культура-чырыдышыкын албан черлеринин ажылдакчылары боттарынын ажылын көдээ ажыл-агыйнын сорулгаларында хоорук чорудуп, эрги чачылдар-биле кабинеттер, столдар ээлеп олуруп турарынын практиказы кайы көвей. Районда культура-чырыдышыкын килдизинин инспектору эш Курпирнова көдээ клубтарга кончук ховар барып, харын сөөлгү үедэ клубтар, библиотекарлар болгаш кино ажылдакчыларынын семинар хуралдарын безин чыылдырбастан.

Район төвүндө культура бажыны (директору эш Ковалев) «ышкы үениң байдалына эки белеткетинге-даа болза, оон кол ажылы кино көргүзүлгелери-биле кызыгаарлатынып турар. Ында бот-тыныгыр уран-чүдүл бөлүмнерин организастаан аттыг боордан башка, херек кырында хоорайнын чурттакчы чонунга

чангыс-даа удаа концерт көргүс пээн.

Көдээ клубтарда тургускулаан бот-тыныгыр уран-чүдүл бөлүмнери база-ла ындыг язылыг. Олар чүгле шии, концерттер үндеринин белеткелин кылырынга өйлежиң турар. Ылангыя «Кызыл сылдыс» болгаш Устүү-Өөктө Кочетов аттыг колхозтарнын көдээ клубтарында тургускан бот-тыныгыр уран-чүдүл бөлүмнери ам шуут ажилдавайын турар. Ол клубтарнын эргелекчилери эштер Глухенко, Шипилин олар онаашкан хүлээлгелеринге хары-салгалы-биле ажылдарынын улуу, харын боттарынын хуу херээнге хөй хандыкканнар.

Район Советинин күсөкчи комитеди болгаш көдээ Советтер культура-чырыдышыкын албан черлеринин ажил-чорудулгазын багай удуртуп, оларнын ажылына контролду кошкак тургусканын база айтыр херек. Чамдык көдээ Советтер клубтарнын, библиотекарларнын септелгелеринге болгаш анаа хереклээр чугула херекселдер садып аларынын талазы-биле көрдүгүн херенгилерин чогуур өйүндө үндүрүп бербейн, клубтар ажилдакчыларынын ажил-төлөвирин 2—3 айларда саададыр чоруктур эвээш эвес.

Ындыг фактылар Устүү-Өөк көдээ Советинде (даргазы эш Сундуй) бар. Ол суму Советинин девискээринде 2 клубтарнын септелгези чедир кылдырмаан болгаш одаар ыжы четче белеткетинмээн.

Ол ышкы чамдык колхозтарнын баштаар черлери клубтар, библиотекарлар ажылын чугулага көрбөс, колхозка хамаарышпас кылдыр көөр жөннөр бар. Маана районун «Тилделге (даргазы эш Киселев) болгаш Кочетов аттыг (даргазы эш Гордеев) колхозтарнын баштаар черлери хамааржыр. Олар ол хөвүнү-биле клубтарга одаар ыжы белеткээрине база септелгелеринге дуза чедиреринден ойталап турарлар.

Районун кинофикация килдизи (эргелекчизи эш Иванов) көдээге кино-чурук көргүзүлгелеринин ажылын сөөлгү үедэ элээн экижиткен болза-даа, ам-даа улуг четпестерин. Эң ылангыя колхозтарнын мал фермаларында малчынарга кино-чурукту ында-хааа көргүзүп турар. Чижээ, «Кызыл тараачын» колхозтун 100 ажыг километр черде мал фермазында 40 ажыг колхозчу малчынарга чайдан бээр чангыс-даа кино көргүс пээн.

Мынчангаш районун культура-чырыдышыкын албан черлеринин ажылынын денгелин бедидери, оларын культуранын өзүлүг одагалары кылдыр хуулдары партия, совет, хөй ниити организацияларынын чугула сорулгазы болур.

М. КАВАА-САРЫГ.

АЙТЫРЫГ БОЛГАШ ХАРЫЫ

Көдээ ажил-агый үндүрүүнүн дугайында

Социалисттик көдээ ажил-агыйнын улам ынай хөгжүдөринге, мал ажылынын, картофель, ногаа ажылынын жохуудаашкынын шийтпирлиг ууткаарына партия болгаш чазак чугула хемчеглерини ап чоруткан. Көдээ ажил-агыйнын механизастаар, электрификастаар, минералдыг удобрение бүдүрүлгезин өстүрер, колхозтарга агро-зоотехния дузаламчызын экижидер айтырыг амьдыралда чедирининин боттанып турар.

Колхозтарнын болгаш колхозчуларнын күрүнөге дужаар зыт, дук, сүт, картофель, ногаа болгаш көдээ ажил-агыйнын өске-даа продуктуларынын белеткел өртктерин улгайткан. Колхозчуларнын хуузунда ажил-агыйнын дужаалдык нормамын дыка чингеткен. Бо хемчеглерини боттандырынынга көдээ ажил-агый үндүрүүнүн дугайында чаа Хоойлу улуг ролдуг болган.

1953 чылда көдээ ажил-агый үндүрүү 1952 чылдындан 43 хуу чигээ, а 1954 чылда ол 2,5 катаптан хөй чингээр. Оон-биле кады эрткен чылдарга чедир төлөтинмээн үндүрүлгелер күш чок болдурган.

Бо чүүл болза, көдээ ажил-агыйнын чаа үндүрүү боттандырынынга холбашкан, колхозчуларга эң сонуургалдыг чамдык айтырыгларын харыялап турар.

Айтырыг. Чаа Хоойлу өзүгаар көдээ ажил-агый үндүрүүнүн оонарын чүрүмү кандыг болурул?

Харым. Моон мурунда көдээ ажил-агый үндүрүүнүн колхозчуларнын болгаш өске-даа көдээ ажил-агыйларнын оргулазынын ортумак нормазын барымдаалап оонап турган. Чаа Хоойлу-биле көдээ ажил-агый үндүрүүнүн колхозчулар-

нын болгаш өске-даа көдээ ажил-агыйларнын хууда ажылап турар черинин (ында кандыг культураны турары ыгал чокка) гектарнын чүсчүк бүрүзүнге доктаатынган чүрүм өзүгаар оонар алаар.

Айтырыг. 1953 чылда көдээ ажил-агый үндүрүүнүн канчаар оонары?

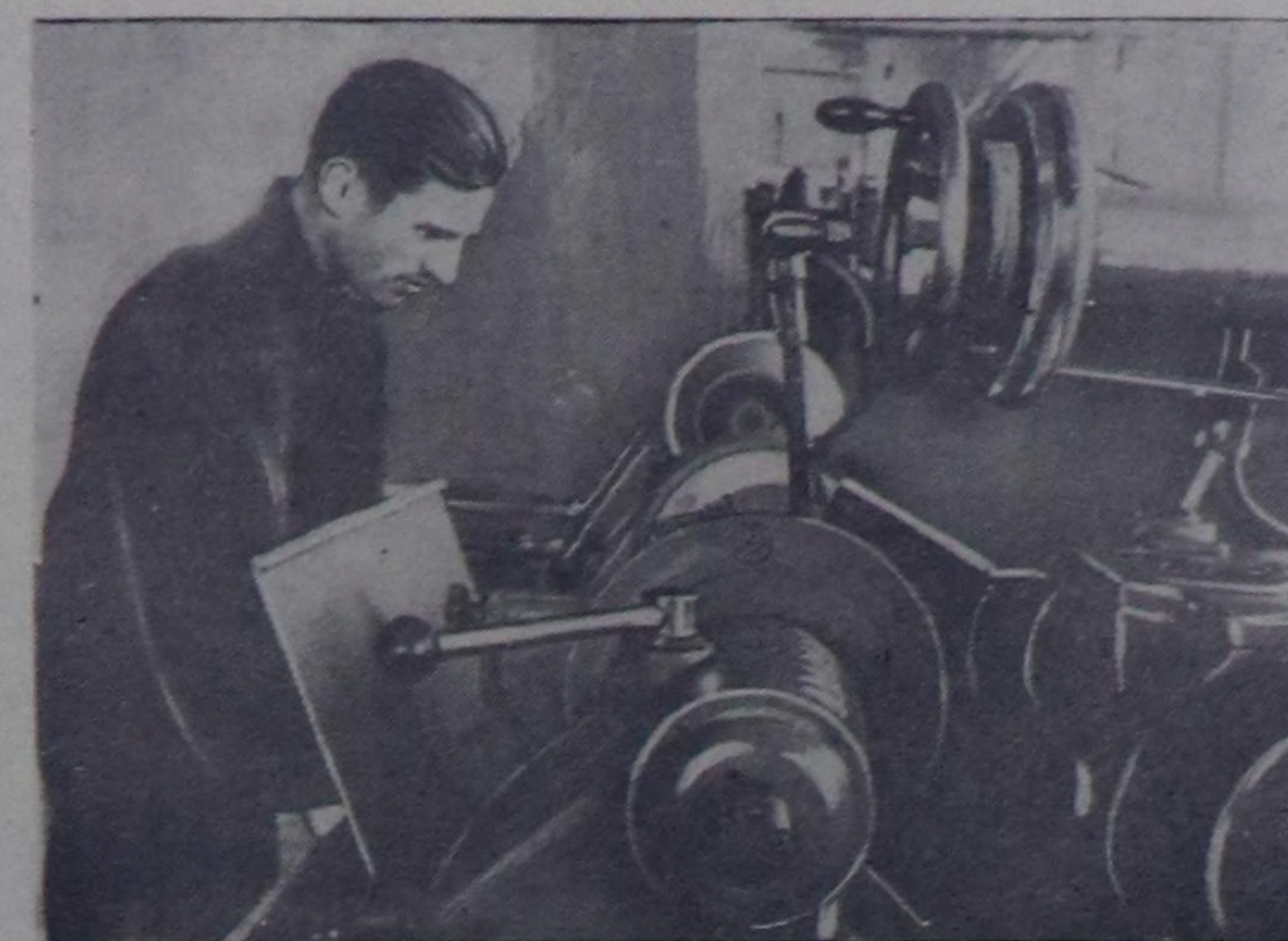
Харым. Көдээ ажил-агый үндүрүүнүн дугайында чаа Хоойлу 1953 чылдын июль 1-ден эгелеп барымдалаар. Ынчангаш 1953 чылдын баштайгы чартынын үндүрүү ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун 1952 чылдын май 7-де Чарынын өзүгаар чылда төлээринин 40 хуузу, а ийниг чартык чылдын 1953 чылдын август 8-те үндүргөн Хоойлу өзүгаар чылда төлээринин 60 хуузу хавыртынар.

Айтырыг. Көдээ ажил-агый үндүрүүнүн төлээринин хуусаалары канчаар тургустунганы?

Харым. Көдээ ажил-агый үндүрүүнүн төлээрин чаа Хоойлу өзүгаар мындыг 4 хуусааларга тургустунган: үндүрүүнүн чыл түңүнүн 20 хуузу; март 1-де, 20 хуузу июнь 1-де, 30 хуузу сентябрь 1-де, артан 30 хуузу ноябрь 1-де дужаар.

Айтырыг. Инек чок ажил-агыйларга үндүрүүнүн кандыг чингелдерин тургусканы?

Харым. Партиянын болгаш чазактын мал ажылын хөгжүдөрине угландырган чугула хемчеглеринин бирээзи болза, инек чок колхозчуларга, ажилчин, албан-хаакычтарга (олар чоокку үедэ инектиг болдунарын хандырттынып аларында) көдээ ажил-агый үндүрүүнүн чингелдерин чаа Хоойлу көргөни болур. 1953 чылда үндүрүү түңүнүн 50 хуузу, а 1954 чылда түңүнүн 30 хуузу чингедир баш бурунгаар көр-

Кызылдын АТК-зы чокта чаа колечатый вал хөйглар станок алган. Ол станокту стахановчу М. И. Синкевичге хүлээди берген. Ол бодунун ажил нормазын 175 хуу чедир күседиң турар.

Чуруу С. Феоктистовту болгаш Г. Сиротинини.

Совет садыгнын культуразы дээш демиселжир

Кызыл хоорайнын садыг ажилдакчыларынын чокта чаа актив-биле катышкан хуралына «Совет садыгны улам ынай хөгжүдөр хемчеглер дугайында» ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин болгаш СЭКП Төп Комитетинин доктаалына хамаарыштыр садыг ажылын экижидер сорулгалар дугайында хоорай күсөкчюмунун даргазынын ораалакчызы эш Житов илеткээ. Хуралга болган илеткелдин талазы-биле 19 кижжи саял берген. Чамдык магазинерге болгаш хөй-ниитини чөмөннелге черлеринге келген кижилеринин негелделеринге дыннангыр эвес, донгун байдалдарын эш Кочетов шүгүмчүлөп тура мынча дээ:

—Чокта чаа горпонуң садыгларынын бирээзинге кире бердим. Магазин эргелекчизи колбаса төнгөн дээш улуска оозун саптайн турар болду. Ындыг-ла чүве-дир дээш, чорур деп турумда, демги эргелекчим мени көрүп кааш, «О-о, Сергей Кузьмин! Силерге чүү хериги?»—деп мындыг. Колбаса садып алыксаан кижжи мен, силеринде чок ышкыжыл дидим. Эргелекчи касса кижжизинче далажы сүргей: «2 килограмм хире колбаса талонундан чик кылывың дээ. База бир хүн Кочетов кудумчузунда бир закусочнаяга кире бердим. Анаа турган Танды райондан келген бир чөмөнничи меңээ өртөн пируги эккелгеш, оң иштиңе бүүдүн дус, бичини демир удазын чораянын көргүскөн. Тодаргайлаарга, далганын эки шикширес, зытти эки чүгбайн турары ол-дур—дээ.

Облпотребсоюзта эш Доржу бодунун саналына херекелдин чугула болгаш ховар барааннары чамдык магазинерге келирге, оон ажилдакчылар баштай-ла боттары үлөжип алгаш баар чоруктар сөөл-

гү үедэ шуут-ла чанчыл болган. «Чүге ындыг силер?»—деп айтырарга, «Бистиң магазинге ажилдап турган херээвиң чүл, ыначаш!» деп шын эвес, өттүнүшкен чүве дег харылап турары совет садыгнын чурумунга таарышпас—деп чугаалаан.

Партиянын болгаш чазактын доктаалын амьдырал кырынга боттандырып, совет садыгнын ажылын экижидеринге горпо ажилдакчыларынын мергежилин бедидеринин бөлүмнеринин политик-кижизидилгели болгаш культур-массалыг ажилды чедир организаставайн турар. База садыг ажилдакчыларынын күш-ажылынын бүдүрүчүлүүн бедидеринин күчүлүг чөсөз болур коммунисттик тургузушкунун шылгатынган методу—социалисттик чарышты горпонуң баштаар чери, ында партия организациязы херекке албайн турар. Харын социалисттик чарышты калбартып, оон түннелдерин өй-шаанда үндүрерин болгаш мурнакчыларнын дуржулгазын калбартып ажилдарын түвектиң чоп-рук кылдыр бодап турар дээрзин эш Козлова чидиг шүгүмчүлээн.

Горпонуң баштаар чери болгаш ында партия организациязы ажылчы чонунун негелдезинге дыннангыр болурун, культурулук совет садыгны бедик денгелге көдүрерин чедип алыр, садыг ажилдакчыларынын политиктиг билин, техниктиг мергежилин бедилер сорулга-биле келжизи бөлүмнеринин организастаары, социалисттик чарышты калбартыры, мурнакчыларнын дуржулгазын массалык-биле непередири негетинин турары ол-дур—дээ.

Горпонуң ажылында бар четпестерин дарый узуткап, садыг-магазинер болгаш хөй-ниити чөмөннелге черлеринин ажылын улам экижидеринче уланган тодаргай шийтпирин хурал үндүргөн.

чок, уруглары 8 хардан өрүс, ыналча-даа 12 хардан улуг эвес болза, оларга онаашкан үндүрүгүн 25 хуузу чингедир.

Айтырыг. Күш-ажылдын болгаш дайыннын инвалидтери үндүрүгү талазы-биле кандыг чингелдерлиг болурул?

Харым. Өг-бүлезинин составында күш-ажыл кылып шыдаар бир кижжи, Ада-чурттун дайынын инвалидинин I черези кирип турар ажил-агыйларны; Ада-чурт дайынын инвалидинин II черези кирип турар, өг-бүлезинде күш-ажыл кылып шыдаар бир кижжил, ыначарга уруглары 16 хар чедир назылыг ажил-агыйларны; Ада-чурт дайынын инвалидинин I азы II черези бар, өг-бүлезинде 16 хар чедир назылыг беш, оон хөй уругларлыг ажил-агыйларны үндүрүгден бүрүн хостаар. Өг-бүлезинин составында күш-ажылдык болгаш дайыннын I болгаш II черези кирип турар оон өске ажил-агыйларга үндүрүгүн 50 хуузу чингедир, а ындыг өг-бүлезинин составында күш-ажыл кылып шыдаар кижжи чок болза, ол ажил-агыйларны үндүрүгден бүрүн хостаар.

Айтырыг. Үндүрүг талазы-биле көдээ интеллигенция кандыг чингелдерлиг болурул?

Харым. Көдээ ажил-агый үндүрүүндө хостадырлар болза: көдээ эге, долу эвес ортумак болгаш ортумак школаларнын башкылары, директорлары, директорлук өөредилге талазы-биле оралакчылары, көдээ черлерде турар уруглар бажынаарынын кижизидкичтери болгаш инструкторлары;

көдээ аныктарын долу эвес ортумак болгаш ортумак школалары-

Редакцияга чагаалар

Уругларнын өөредилгезинге шаптык ужураштырып турар ада-иелер

Школа назы четкен уругларнын өөредилгеге хаара тударынче болгаш оларга ханы, быжыг билиглерин бээрине ада-иелернин талазын-дан улуг сонуургалды база салган турар ужурул.

Ындыг турбуже, бистин Өвүр районун «Кызыл туң» колхозта чамдык ада-иелер өөренкичи уругларын школага өөредиринче сонуургал чок болгаш ам оларын школадан дашкаар артырган.

Ындыг ада-иелерге ол колхозтун кежигүннери Кертик-кара, Чөңүк олар хамааржыр. Олар школага турган өөренкичи оолдарын янзы-бүрү аргалар-биле көгүдүп тургаш, аалдарынче чандыра бергеннер.

Ылангыя Чөңүк бодунун огулу «аарыг кижжи чүве» деп мегелеп тургаш аалында аппарат, а херек кы-

рында оол кадык, харын адазынын хуу ажылына дузалажып турар. Ол ышкы Кертик-кара огулга хөй кадартып каан.

Ук школаның башкылары ол оолдарын школага катап келдирер дугайында ол ада-иелерниң боттары-биле каш удаа чугаалажып көргөн болгаш суму Советинге-даа айтырыгны тургузуп келген.

Ынчалза-даа, оон үрө-түннелдик боттанышыкны көзүлбейн барган болгаш харын сөөлгү үедэ ол ада-иелер шуут тоовас болганнар.

Мынчангаш ол ада-иелерге шынгы негелдени тургузуп тургаш, оларнын оолдарын школага хаара тудар талазы-биле боттук хемчеглерини ап чорударын суму Советинге сүмелезе чогуур.

Т. ШАГДЫР-ООЛ.

Школа ажылыңче кичээнгей салыр

Чөөн-Хемчик районун Калинин аттыг колхозта чеди чыл школазы бо өөредилге чылынга багай белеткетинге.

Ылангыя школаның мебель херекселдеринге немей бо чылын чүвү-даа кылбаан. Оон мурунда бар турган эрги парталарын, сандайларын, самбыраларын чүгле өңүн чараштыр будук-биле чаап каан боордан башка, херек кырында кандыг-даа септелге чорутпаан.

Ам школаларнын өөреняр класстары чедиптес. Школада шүптү 42 санныг парталар бар, а чамдык класстарда парталар шуут чедиптес.

Ол ышкы школаның оттулар ыжы белеткетинмээн. Ында колхоз

баштаар чери аңаа оттулар ыжы белеткеп бээр болуп, керээ чаргаш, эшка мөңгүнүн ажылапкан кирезинде, ону өйшаанда кылып бээрине сагыш салбаанындан ам ол школа одалга талазы-биле база бергедеп турар.

Ук школаның директору турган эш Рахманов чай дургузунда школа септелгезинге кандыг-даа боттук үндүрүлгелерин чорутпаан болгаш ол чүгле бодунун амы-хуу херээн бүдүреринге өйлежиң чайлаан.

Мынчангаш ол школаның бо үстүнде четпестерин дарый узуткап, ону дерин, чыгылгар, одалга-биле хандырыныңе дарый кичээнгей саларын сүмелээр херек.

М. ООЛЧУКАЙ.

Чонга кино көргүзүүн экижидер

Редакцияга чагааларнын допчулалы

Совет кижилерин коммунисттик өзүга болгаш бедик медреселге кижизидеринге уран-чүдүлүн база бир кол чугулазы—кино улуг ролду ойнап турар.

Ындыг турбуже, бистин областың чамдык районнар төптөринде болгаш көдээ черлерде ажылчы чонга кино-чурукту үргүлчү көргүзөр чугула ажилды, оон районнарда хамаарышкан албан организация черлери ам-даа чогуур негелдезинге чедир боттандырыбайн турар.

Ол дугайы дараазында чагааларында тодаргай көстүп турар.

Барыын-Хемчик районун «Ленин оруу» колхозта эш К. Боранайнын биске бижип турарында алдыга, районда көжер кино көдээ черлерге кино көргүзүүн үзүктелишкенин организастап турар. Ылангыя ол

колхозка бо чылдын август айда-ла чангыс удаа кино көргүскөн хевээр аңаа кээп көрбээн.

Бо чорук олар районун удуртур организацияларында кино ажылыңче сагыш салбайн, келгенин херечилеп турар.

Өвүр районун Сагыда Т. Сары-оол биле Сүт-Хөл районун Бора-Тайгада О. Александр олар ол районнарда көжер киноларын кывар, чаар материалдар-биле багай хандырып турарында көдээ чонга кино-чуруктун көргүзүү үзүктелишкенин болуп турар деп шүгүмчүлөп бижээнер.

Мынчангаш көдээ черлерде чонга кино-чурукту улам чоокшудууды, үзүктөл чок көргүзөр, оон ажылында четпестерин чайладып узуткаарынче кичээниң бо үстүнде районнарнын культура-чырыдышыкын албан черлери салыф ужурул.

Айтырыг. Колхозта доктаатынган күш-хүннеринин минимумун чедир ажилдаван чамдык кежигүннерлиг колхозчуларын ажил-агыйга үндүрүг оонаалдазы кандыг болурул?

Харым. Колхозчуларнын бажы чаны устачоюн эки ажылдарын, артель Уставы өзүгаар көрдүнгөн малын өстүрерин чугулага санаышпаан, колхозтарнын кол күжү ниитиниң ажил-агый болганда колхозчуларнын хуу сонуургалын ниитиниң сонуургалы-биле шынгы холбаштарынын чаа Хоойлу оналдап айткан.

Колхозчу өг-бүлениң күш-ажыл кылып шыдаар чамдык кежигүннери доктаатынган күш-хүннеринин минимумун чылда чылдагаан чок чедир ажилдаван болза, ындыг колхозчу ажил-агыйларга үндүрүгнү 50 хуу улгатыр оонары чаа Хоойлу лаа көрдүнгөн. Ол хемчег болза, колхозтарга күш-ажылдын организастыгын, чурумун экижидип быжыдарына идиң болур. Мону 1954 чылдан эгелеп боттандыраар.

Бистиң областың көдээ ажил-агыйнын мурнакчы областарына дөсөнштер хөгжүдөрин Коммунисттик партия болгаш Совет чазак чугулалап, кадр, машина-техника талазы-биле болгаш өске-даа улуг дузаламчыны көргүзүп турар.

Көдээ ажил-агый үндүрүүнүн дугайында чаа Хоойлу ниити чурумнардан аңгыда, колхозка кирген араг өрөгелер сууржун байдалче шилдээн үезинден эгелээш көдээ ажил-агый үндүрүүнүн төлээринде 3 чыл дургузунда шуут хосталыр. Ол ышкы өг-бүлезинде уруг чок ажил-агыйлар чылда 150 рубль, бир уруглулар—50 рубль, ийи чедир уруглулар—25 рубль төлээр немелде үндүрүгден бистин областың көдээ ажил-агыйларын хостаан.

Айтырыг. Колхозтан үнген ажил-агыйлар үндүрүгнү канчаар төлээр?

Харым. Өг-бүлезинин күш-ажыл кылып шыдаар чамдык кежигүннерин колхозта эвес азы колхозтан үнген, хөлезиленип ажилдавайн турар, тынышчы кооперация артелиниң кежигүнү эвес, чылдан өрү хуусаалыг школа черлеринде-даа өөрнемейн турар колхозчуларын ажил-агыйларга көдээ ажил-агый үндүрүүнүн түнү 75 хуу улгатыр. Ыначарга колхозтан бо чылын үнгенер (үндүрүкчюлөр) үндүрүгнү хуу тараачын ажил-агыйларга оонары-биле дөмөй төлээр.

